

**N:o 64.**

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1897, kl. 5 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förbättring af hamnen vid Stora Rör å Öland.*

(2:dra U. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 5 mars innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag afgifven proposition (n:o 50) föreslagit Riksdagen att, för förbättring af hamnen vid Stora Rör å Öland i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af chefen för östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, majoren Erik Westerberg upprättadt förslag, under riksstatens sjunde hufvudtitel å extra stat för år 1898 anvisa ett anslag af 26,500 kronor, under vilkor att de kommuner, som för närvarande ansvara för hamnens underhåll, äfven ansvara för underhållet af de förbättrade hamnbyggnaderna, med enahanda rätt som hittills att enligt taxa uppbära hamnafgifterna.

Till återopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen erinrat, hurusom 1884 års Riksdag för anläggning af en hamn vid Stora Rör å Öland, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpser C. H. Öhnell afgifvet förslag med deri af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordade ändringar, anvisat medel till belopp af 51,256 kronor 11 öre, under vilkor, bland

andra, att närgränsande kommuner eller andra intressenter i orten, som af Kongl. Maj:t godkändes, förbunde sig att, mot rättighet att enligt vederbörligen fastställd taxa uppbära hamnafgifter af andra än kronans fartyg, vidkännas alla kostnader för hamnbyggnadens underhåll.

I anledning häraf hade enligt hvad departementschefen vidare meddelat, Runstens, Gärdslösa, Långlöts, Repplinge, Högsrums och Glömminge kommuner åtagit sig att, mot nämnda rättighet att uppbära hamnafgifter och sedan hamnanläggningen blifvit fullt färdig och i fullgodt stånd af vederbörande afsynad, vidkännas alla kostnader för hamnbyggnadens underhåll; och hade Kongl. Maj:t den 28 november 1884 uppdragit åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att föranstalta om hamnbyggnadens utförande inom det beviljade beloppet i enlighet med förslag af kaptenen Öhnell med vissa deri af styrelsen förordade ändringar.

Sedan Riksdagen år 1887 anvisat ytterligare 7,750 kronor för fullbordande af hamnbyggnaden, hade densamma den 9 december samma år blifvit afsynad.

I skrifvelse den 17 september 1896 hade Stora Rörs hamnstyrelse hos Kongl. Maj:t gjort framställning om beredande af statsanslag för förändring och förbättring af ifrågavarande hamn. Hamnstyrelsen hade dervid anfört, bland annat, att det område af hamnen, som genom upp-uddring gjorts för sjöfarten tillgängligt, vore alltför otillräckligt, enär endast ett eller högst två fartyg kunde på en gång förankra i hamnen eller angöra dervarande lastbrygga; att lastbryggan vore olämpligt belägen, i följd hvaraf fartygens manövrering inom den trånga hamnen, särdeles vid rådande storm och deraf föranledt vågsvall, i väsentlig mån försvårades, deröfver ock täta klagomål från befälhafvarne å hamnen trafikerande fartyg försports; att hamnstyrelsen på grund af berörda förhållanden ansåge hamnbyggnaden kunna sägas aldrig hafva varit färdig eller så utförd, som från början varit afsedt, i synnerhet med hänsyn till dess användbarhet för det hamnen trafikerande postångfartyget Öland; att, sedan Kongl. Maj:t, på derom af hamnstyrelsen gjord framställning, den 11 maj 1894 anvisat medel till uppgörande af ritning och kostnadsförslag till ändring af lastbryggan vid hamnen, byggande af ny lastkaj samt erforderlig uppuddring af hamnen till deraf betingadt större omfång, chefen för östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, majoren Erik Westerberg upprättat ritningar och kostnadsförslag till de ifrågasatta förändringarna äfvensom afgifvit betänkande i ärendet; att, enligt nämnda förslag, kostnaderna beräknats, för muddringen till 13,950 kronor, för förändring af gamla bryggan till 450

kronor, för uppförande af nya lastkajen till 8,623 kronor 45 öre samt för hyra af mudderverk och arbetsredskap äfvensom för tillsyn å arbetet och oförutsedda händelser till 3,476 kronor 55 öre eller tillhoppa 26,500 kronor; att medel för ifrågavarande arbeten icke kunde anskaffas genom bidrag från de kommuner, som åtagit sig kostnaden för hamnbyggnadens underhåll; samt att emellertid, under förutsättning att arbetena, hvilka vore af största vikt för såväl sjöfarten i allmänhet som för trafiken vid hamnen, utfördes helt och hållet eller hufvudsakligen i öfverensstämmelse med ofvanberörda, af Westerberg upprättade förslag, hamnstyrelsen å ofvan nämnda kommuners vägnar fortfarande åtog sig att ansvara för kostnaden för hamnens underhåll mot rättighet att enligt taxa uppbära hamnafgifterna.

På grund af hvad sålunda anförts hade hamnstyrelsen anhållit, att Kongl. Maj:t måtte antingen anvisa ett belopp, motsvarande hela den för arbetet beräknade kostnad, 26,500 kronor, att utgå af de medel, som vore ställda till Kongl. Maj:ts förfogande för understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder, men, derest hela beloppet icke kunde af Kongl. Maj:t af nämnda medel beviljas, genom proposition utverka Riksdagens medgifvande dertill, att beloppet finge i sin helhet utgå af nämnda medel utan iakttagande af det därför i allmänhet stadgade vilkor, att bidrag ej utginge med högre belopp än två tredjedelar af den för arbetet beräknade kostnad, eller ock till Riksdagen aflåta proposition om beviljande af extra anslag för ändamålet af 26,500 kronor.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län, som med skrifvelse den 29 september 1896 till Kongl. Maj:t öfverlemnade hamnstyrelsens förevarande ansökning, hade dervid på det liffigaste hemställt, att densamma måtte vinna behjertande.

I det utlåtande, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, på grund af erhållen remiss, den 25 sistlidne januari afgifvit öfver ifrågavarande framställning, hade styrelsen anfört följande.

Hamnen vid Stora Rör vore anlagd vid en åt två sidor öppen redd och bildad enligt den fastställda planen genom två mot den öppna sjön uppförda vågbrytare, mellan hvilka och stranden inneslöttes ett vattenområde af omkring 34,800 qvadratmeter, hvaraf 450 qvadratmeter upptoges af en till anläggningen hörande, i rät vinkel bruten landningsbrygga af trä. Från gattet mellan vågbrytarne och vidare intill bryggan vore genom muddring bildadt ett djup under lågvatten af 2,8 meter, men under medelvatten af 3,4 meter å ett område af omkring 3,900 qvadratmeter, så att två fartyg af motsvarande djupgående samtidigt

kunde angöra bryggan; i öfrigt kunde det skyddade området begagnas endast af synnerligen grundgående fartyg eller båtar.

Förevarande förslag afsåge icke förändring af vågbrytarne, hvilka för byggnadskostnadens inskränkning förlagts så nära land, att hamnen ej mera än nått och jemt motsvarade de å densamma vid anläggningen uppställda anspråken, och någon afsevärd minskning i de hufvudsakligen på det korta afståndet mellan gattet och landningsbryggan beroende dyningarne vore således icke att påräkna af de nu föreslagna arbetena. Deremot skulle genom dessas utförande dels det för djupgående fartyg afsedda området genom muddring varda något mera än dubbelt så stort som förut, eller omkring 8,000 kvadratmeter, dels kajutrymmet för djupgående fartyg genom landningsbryggans ändring och anordnande af ny kaj likaledes varda ungefär dubbelt så stort som förut, dels ock genom samma arbeten underlättas manövreringen vid fartygs in- och utgående.

Här vore således fråga om rena utvidgningsarbeten, genom hvilkas utförande hamnens värde skulle väsentligt ökas, men icke om sådana underhållsarbeten, som ålåge de kommuner, hvilka uppbyure hamnafgifter af enskilda trafikanter. Mot den föreslagna arbetsplanen hade styrelsen ej något att anmärka.

De för brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m. anslagna fondernas ändamål vore att med bidrag till högst två tredjedelar af beräknad kostnad understödja enskildes eller kommuners ansträngningar för åstadkommande eller förbättring af, bland annat, hamnar, hvilka påkallades af allmän rörelse, viss näring eller industri, och förutsatte, att af enskilde eller kommuner tillsköttes bidrag, hvilka hamnstyrelsen icke ansett sig kunna i förevarande fall anskaffa.

Utverkande till förmån för hamnen vid Stora Rör af undantag från de för sagda fonder gällande bestämmelserna ansåge sig väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ej böra förorda, enär här vore fråga om en utvidgning, enligt uppgift hufvudsakligast för posttrafikens behof, af en statsverkets hamn och nämnda fonders tillgångar hårdt anlätades för sitt egentliga ändamål.

Likasom anläggningen af hamnen syntes därför äfven utvidgningen af densamma böra med andra medel bekostas af statsverket och sättet för beredande af tillgångar dertill bero på beskaffenheten af den trafik, för hvilken utvidgningen erfordrades. Derest hamnstyrelsens uppgift rörande behofvet deraf för posttrafiken bekräftades, borde följaktligen det begärda anslaget beredas under riksstatens sjunde hufvudtitel, såvida ej utvidgningens nytta äfven för annan sjötrafik i Kalmar

sund skulle föranleda anvisande af medel från handels- och sjöfartsfonden.

Skulle emellertid arbetet finnas böra utföras för statsverkets räkning, mötte för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ej hinder att ombesörja detsamma.

På grund af erhållen befallning hade generalpoststyrelsen den 20 sistlidne februari i ärendet afgifvit utlåtande och dervid tillika öfverlemnadt infortrade yttranden från befälhafvaren å postångfartyget Öland, kommandörkaptenen R. von Mühlens samt postverkets biträde i frågor rörande postfartygen, f. d. marindirektören J. L. Frykholm.

Af desse hade von Mühlens meddelat, att han, som under fyra vintrar varit befälhafvare å nämnda fartyg, vid sydvestliga och nordvestliga stormar funnit angöringen af hamnen vid Stora Rör mycket oroande och understundom rent af farlig, emedan afståndet mellan hamnöppningen och bryggan icke vore större än fartygets längd; att faran att få fartygets propeller sönderslagen mot hamnpiren därför varit öfverhängande och att det ofta under svår sjögång berott af rena tillfälligheter, att allvarsam skada å fartyget kunnat undvikas.

Frykholm hade anfört, bland annat, följande.

Under vissa vindförhållanden uppkomme i Kalmar sund en rivvande ström, som framkallade sanddrift och föranledde sådan uppgrundning, att hamnar inom få år blifvit alldeles obrukbara. Sådant vore förhållandet med Beijershamn och Röhälla, af hvilken ingendera numera kunde för trafik användas. Stora Rör vore beläget vid smalaste delen af sundet, och den derstädes rådande starka strömmen hölle hamnen jemförelsevis fri från sand, hvilket framginge deraf, att hamnen åtminstone under de tio år, den varit i bruk, ej märkbart uppgrundats. Af ålder hade Stora Rör begagnats såsom färjeplats till det midt öfver sundet belägna Skäggenäs, och till hamnen, som vore den enda af betydelse mellan Färjestaden och Borgholm, ledde en sedan gammalt begagnad väg från den ofvan belägna, tätt befolkade bygden. Det syntes därför vara all anledning antaga, att de på hamnanläggningen vid Stora Rör nedlagda kostnader komme att väl motsvara det dermed afsedda ändamål, så att mellersta Öland slutligen kunde erhålla, hvad dess befolkning under generationer fåfängt eftersträfvat, en någorlunda god hamn.

För egen del hade generalpoststyrelsen, under erinran, att hvad hamnstyrelsen i ärendet anfört i fråga om betydelsen af de ifrågasatta förändringarna och förbättringarna af hamnen vid Stora Rör vunne stöd af hvad postverkets sakkunniga biträde i sjötrafikfrågor och befälhafvaren

å postångfartyget Öland meddelat, hemställt, att hamnstyrelsens ifrågasvarande framställning måtte af Kongl. Maj:t behjertas.

Då, enligt hvad af handlingarne i ärendet framginge, erfarenheten ådagalagt, att de arbeten, som hittills utförts för åstadkommande af hamnanläggningen vid Stora Rör, icke varit tillräckliga för vinnande af det afsedda ändamålet, eller beredandet af en för sjöfartens behof tillfyllestgörande hamn, och vederbörande myndigheter vitsordat, att de nu till utförande föreslagna arbetena vore behöfliga och ändamålsenliga, har departementschefen, som på de af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförda skäl ansåge kostnaden för sagda arbeten icke böra bestridas af det å riksstatens sju hufvudtitel uppförda extra anslag till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder, hemställt om aflåtande af ifrågasvarande proposition.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna proposition öfverlemnats, får på grund af hvad till statsrådsprotokollet blifvit i ärendet anfördt hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förvarande framställning, må, för förbättring af hamnen vid Stora Rör å Öland i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af chefen för östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, majoren Erik Westerberg upprättadt förslag, under riksstatens sjunde hufvudtitel å extra stat för år 1898 anvisa ett anslag af 26,500 kronor, under vilkor, att de kommuner, som för närvarande ansvara för hamnens underhåll, äfven ansvara för underhållet af de förbättrade hamnbyggnaderna, med enahanda rätt som hittills att enligt taxa uppbära hamnafgifterna.

Stockholm den 4 maj 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

---